

dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

41. Cu titlul de prejudiciu material pe care aceasta declară că l-a suferit, reclamanta solicită restituirea apartamentului în litigiu sau acordarea a 70.000 EUR, precizând că această sumă reprezintă valoarea apartamentului. Cu titlu de prejudiciu moral, aceasta solicită 5.000 EUR.

42. Guvernul afirmă că pretențiile reclamantei cu titlu de prejudiciu material sunt excesive. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul consideră că o constatare a încălcării poate constitui în sine o reparație echitabilă suficientă.

43. Curtea consideră că problema aplicării art. 41 din Convenție nu se află în stare de judecată. Având în vedere aceste elemente, Curtea amână pronunțarea asupra acestei chestiuni și stabilește, în termen de 6 luni de la data prezentei hotărâri, procedura ulterioară luând în considerare posibilitatea unui acord între statul pârât și reclamantă.

B. Cheltuieli de judecată

44. Reclamanta care a beneficiat de asistență judiciară din partea Consiliului European nu solicită nicio rambursare a cheltuielilor de judecată adiționale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

C U R T E A:

1. unește cu fondul excepția lipsei calității de victimă a reclamantei și o respinge;

2. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție;

3. hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;

4. hotărăște că nu este necesară examinarea admisibilității și temeiniciei capătului de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;

5. hotărăște că problema aplicării art. 41 din Convenție nu se află în stare de judecată.

În consecință:

a) amână pronunțarea în totalitate;

b) solicită Guvernului și reclamantei să îi adreseze în scris, în termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, observațiile lor cu privire la această problemă și în special să o informeze despre orice acord la care ar putea ajunge părțile;

c) amână procedura ulterioară și delegă președintelui camerei sarcina stabilirii acesteia după caz.

DECIZIA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA FARCAȘ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede că „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”, de asemenea „nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

¹ Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Farcaș împotriva României, C 32596/04, din 14 septembrie 2010.

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

1. Reclamantul, Alois Farcaș, este resortisant român, s-a născut în 1964 și locuiește în Piatra Neamț. Începând cu 21 decembrie 2009, acesta este reprezentat în fața Curții de Interights, prin Constantin Cojocariu. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. În ședința din 27 aprilie 2010, reclamantul a fost reprezentat, în afară de Constantin Cojocariu, de Pdraig Hughes, avocat. Guvernul pârât a fost reprezentat, în afară de agentul guvernamental, de Ileana Popescu, Maria Monica Stanciu și Anna-Maria Neagoe, avocați.

² Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.

II. În fapt vom reține următoarele:

I. Circumstanțele cauzei

1. Certificatele medicale referitoare la afecțiunea reclamantului

2. De la vârsta de zece ani, reclamantul suferă de distrofia musculară Becker, o afecțiune neuro-musculară ereditară de care sufereau și cei doi frați ai săi – dintre care unul a decedat – și care afectează în special mușchii centurii scapulare (umeri) și mușchii centurii pelviene (șolduri). Reiese din certificatul emis la 22 aprilie 2004 de Centrul de Patologie Neuro-Musculară „Dr. Radu Horia” din Vâlcele că, la momentul respectiv, reclamantul se deplasa foarte greu și doar pe distanțe scurte, că nu se putea ridica în picioare fără ajutor, că nu se putea apleca și că depindea total de alte persoane; medicul a recomandat Comisiei de expertiză medicală pentru persoane cu handicap pentru adulți („comisia de expertiză”) să îl înscrie pe reclamant în categoria persoanelor cu handicap grav și să îi acorde dreptul la un asistent personal, având în vedere posibila evoluție a afecțiunii sale. Un alt certificat medical emis de aceeași instituție indica, la momentul respectiv, faptul că reclamantul era la limita imobilizării.

2. Diferitele decizii referitoare la drepturile reclamantului

3. Faptele expuse de către părți se pot rezuma după cum urmează.

a) Versiunea reclamantului

4. Din cauza afecțiunii sale, reclamantul nu poate urca treptele și poate urca cu mare dificultate rampele de acces pe cont propriu, cu condiția ca acestea să fie prevăzute cu o mână curentă, iar unghiul de înclinare să fie conform normelor tehnice în domeniu. Acesta nu folosește un fotoliu rulant.

5. La 1 ianuarie 2004, atelierul de telecomunicații unde lucra din 1983 pe post de electronist echipamente digitale fiind desființat, reclamantul a fost transferat la o nouă echipă care își desfășura activitatea exclusiv pe teren. Noul său post prevedea intervenții la diferite instituții publice și private, unde trebuia să asigure întreținerea aparatelor de telecomunicații. Această activitate nu era adaptată dizabilităților sale locomotorii, majoritatea acestor instituții nedispunând de o cale de acces adaptată persoanelor cu mobilitate redusă. Având în vedere

faptul că cererile sale repetate de a primi un alt post în cadrul aceleiași companii au fost ignorate, pentru a evita concedierea pentru abatere disciplinară și sub presiune din partea angajatorului său, care îi promisese că îi acordă condiții mai favorabile în cazul în care își va da demisia, acesta a solicitat încetarea contractului său de muncă.

6. Reclamantul a încercat să conteste în instanță decizia de încetare a contractului său de muncă. Nu a reușit să facă acest lucru din cauză că nu a putut avea acces în Tribunalul Neamț, situat în Piatra Neamț, Bulevardul Republicii nr. 16, din cauza unei trepte de la intrarea din clădire, obstacol pe care nu ar fi reușit să îl depășească fără ajutorul a două persoane, ținând seama de absența unui plan înclinat. Reclamantul nu a putut intra nici în clădirea judecătorei din Piatra Neamț situată în Strada M. Eminescu nr. 30, din cauză că, în termenul în care ar fi putut contesta decizia referitoare la încetarea contractului de muncă, intrarea în clădire rezervată persoanelor cu handicap era în construcție și, prin urmare, nu putea fi utilizată. Persoana în cauză a încercat, fără succes, să se adreseze baroului avocaților pentru a solicita asistența unui avocat. Nu a reușit să facă acest lucru, sediul baroului fiind situat la parterul unui imobil la care se ajungea exclusiv urcând numeroase scări. Acesta a încercat să ia legătura cu baroul avocaților prin telefon, însă persoana cu care a discutat telefonic l-a invitat să vină la fața locului pentru a-și prezenta solicitările. Acesta nu a găsit niciun cabinet individual de avocatură în preajma instanțelor care să aibă o cale de acces adaptată persoanelor cu handicap, astfel încât decizia în litigiu a devenit definitivă și irevocabilă.

7. În aprilie 2004, reclamantul s-a deplasat la primărie pentru a îndeplini formalitățile necesare pentru a beneficia de drepturile prevăzute de lege pentru persoanele cu handicap. Nu exista o cale de acces special amenajată pentru persoanele cu mobilitate redusă; cu toate acestea, reclamantul a precizat că nu a fost direct afectat de acest lucru, o persoană din anturajul său putând face cererea în numele său. Ulterior, asistenți sociali s-au deplasat la domiciliul acestuia și, la 27 aprilie 2004, aceștia au prezentat un raport care constata faptul că reclamantul avea o autonomie redusă și propunea să i se acorde dreptul la un asistent personal, precum și la celelalte facilități prevăzute de dispozițiile naționale care protejează persoanele cu handicap.

8. La 3 mai 2004, reclamantul s-a prezentat în fața comisiei de expertiză pentru a obține o decizie privind gradul său de handicap, decizie în baza căreia putea beneficia de drepturile recunoscute de legislația națională persoanelor cu handicap. În opinia reclamantului, faptele s-au desfășurat după cum urmează: atunci când, însoțit de un membru al familiei, a sosit la sediul comisiei, acesta a constatat că nu putea să intre în clădire, intrarea în clădire nefiind dotată cu acces special pentru persoanele cu handicap. Acesta a rămas în fața intrării în clădire, în timp ce persoana care îl însoțise a intrat și a prezentat comisiei dosarul său medical; persoana respectivă a ieșit după aproximativ o oră cu decizia comisiei, conform căreia acesta era inclus în categoria persoanelor cu handicap grav, dar nu i se acorda asistent personal. Comisia nu a precizat nici motivele deciziei sale, nici programul individual de readaptare și integrare pe care îl considera adecvat pentru domnul Farcaș. Acesta din urmă s-a adresat în repetate rânduri, prin telefon, comisiei de expertiză și comisiei superioare de expertiză, autoritate superioară ierarhic, cu sediul în București, încercând să obțină modificarea deciziei prin care i se refuza dreptul la un asistent personal. Încercările sale au fost zadarnice. Reclamantul a prezentat o declarație a persoanei care l-a însoțit la 3 mai 2004, care îi confirma versiunea faptelor.

9. Ulterior, reclamantul a încercat să își deschidă un dosar la oficiul de șomaj. Nu a reușit să facă acest lucru din cauza unor lucrări de utilitate publică (instalarea unor conducte de apă), care împiedicau accesul principal în clădire. Acesta nu a putut intra nici folosind cealaltă cale de acces din cauza unor scări lungi pe care nu le-ar fi putut urca. Astfel, acesta a renunțat la procedură, demersurile necesare putând fi efectuate doar personal de persoana în cauză.

10. La 27 mai 2004, reclamantul a fost examinat de către un medic expert al asigurărilor sociale, care avea competența de a stabili dacă afecțiunea de care suferea îi afecta sau nu capacitatea de lucru, demers necesar pentru obținerea unei pensii de invaliditate. Clădirea în care a avut loc acest examen era dotată cu rampă de acces. Medicul a emis o decizie prin care reclamantul era inclus în categoria de invaliditate „de gradul doi”, care echivalează cu o pierdere totală a capacității de lucru, fără a necesita

asistență. În temeiul acestei decizii, reclamantul a solicitat Casei Județene de Pensii Neamț, autoritate al cărei sediu era prevăzut cu o cale de acces pentru persoanele cu mobilitate redusă, acordarea unei pensii de invaliditate. Casa Județeană de Pensii Neamț a admis cererea acestuia prin decizia din 28 iunie 2004 care îi acorda o pensie de invaliditate cu o valoare net inferioară valorii ultimului său salariu și care, conform reclamantului, abia îi acoperea cheltuielile cu întreținerea imobilului în care locuia.

11. La 19 iulie 2004, reclamantul a telefonat Avocatului Poporului, autoritate independentă care are misiunea de a îi protejeze pe cetățeni de abuzuri din partea autorităților publice și care are competența de a interveni, prin mediere și dialog, pentru a contribui la găsirea unei soluții la litigiile dintre persoanele particulare și autorități. Acesta s-a plâns de modul în care a fost calculată pensia sa de invaliditate prin decizia din 28 iunie 2004 și, în mod mai general, de modul în care contractul său de muncă a încetat, și a solicitat asistență. După trei zile, acesta a primit o scrisoare prin care era informat că Avocatul Poporului nu avea competența să se pronunțe în chestiunile invocate și l-a sfătuit să se adreseze instanțelor naționale pentru a contesta deciziile în litigiu.

12. Reclamantul a revenit în repetate rânduri, până în iulie 2004, la sediul instanțelor din Piatra Neamț pentru a căuta o modalitate de a contesta deciziile pronunțate de comisia de expertiză și de casa de pensii, precum și decizia de încetare a contractului său de muncă. Nu a reușit să facă acest lucru din cauza lipsei căilor de acces în sediile acestor instituții.

13. Renunțând, în urma acestor încercări fără succes, la speranța de a-și obține drepturile printr-o acțiune în justiție, reclamantul a încercat să își găsească un nou loc de muncă, trimițând numeroase scrisori unor potențiali angajatori. Demersul său a eșuat. Din cauza pensiei sale mici, reclamantul și-a întrerupt tratamentul medical, prea scump, pe care medicii i l-au prescris. Neobținând un asistent personal, acesta a trebuit să plătească din pensie persoanele care acceptau să îi facă diverse servicii, de exemplu, să se ocupe de plata facturilor de gaze și apă. Acesta a prezentat declarațiile a două persoane care declarau că îl însoțeau ocazional când ieșea să se

plimbe prin cartier și îl ajutau să urce și să coboare de pe trotuar, precum și la diverse cumpărături.

14. Situația reclamantului s-a înrăutățit în urma unei decizii administrative prin care i se suspenda înmatricularea vehiculului său – care era adaptat persoanelor cu dizabilități locomotorii – din cauza unor deficiențe tehnice pe care acesta nu le-a putut remedia din cauza vechimii vehiculului și a mijloacelor sale financiare reduse. Acesta a devenit din ce în ce mai izolat și dependent de anturajul său, infrastructura publică (trotuare, pasaje pietonale etc.) și mijloacele de transport în comun nefiind adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități locomotorii. Prin urmare, reclamantului i-a devenit imposibil să se deplaseze pe o distanță mai mare de 600 m de la apartamentul său, situat la parterul unui imobil din cartierul Dărmănești, în apropiere de centrul orașului Piatra Neamț, unde locuia împreună cu soția și cei doi copii. Acesta nu mai putea avea acces la anumite clădiri din oraș destinate publicului, precum supermarketuri, bibliotecă, poștă, stadion, muzee, teatre și săli de expoziție din cauza lipsei accesului special pentru persoanele cu handicap.

b) Versiunea Guvernului

15. În urma unui plan de restructurare a companiei unde reclamantul lucra, locul său de muncă a fost modificat la 1 ianuarie 2004 printr-un protocol adițional la contractul de muncă acceptat de acesta. În ciuda modificării formale a locului său de muncă, reclamantul a continuat să își desfășoare activitatea în același loc, cu acordul angajatorului său, care dorea astfel să îl scutească de deplasări. Reclamantul nu a făcut nicio cerere de modificare sau îmbunătățire a condițiilor sale de muncă. La începutul anului 2004, acesta se putea deplasa în mod regulat la locul său de muncă, clădirea Romtelecom, situată în strada 1 Decembrie nr. 4, unde putea urca cele unsprezece- doisprezece trepte pentru a ajunge la biroul său.

16. Contractul individual de muncă al reclamantului a încetat la 1 aprilie 2004 cu acordul părților, la inițiativa reclamantului, care, la 22 martie 2004, a solicitat încetarea contractului său de muncă, cerere acceptată de angajatorul său. În temeiul acestui acord, reclamantul a primit o compensație financiară care echivala cu treizeci de luni de salariu mediu, adică aproximativ 5 800 euro (EUR). Reclamantul s-a deplasat personal la sediul angajatorului pentru a începle formalitățile legate de procedura de încetare a

contractului său și a primit personal documentele eliberate cu această ocazie, inclusiv restul de plată și cartea de muncă. În acest sens, reclamantul a urcat singur mai multe trepte pentru a ajunge la biroul de resurse umane al angajatorului său.

17. Guvernul contestă faptele descrise supra, pct. 6. În opinia sa, accesul reclamantului în sediul Tribunalului Neamț din Bulevardul Republicii nr. 16 nu era blocat la momentul faptelor, unica treaptă de 17 cm de la intrarea în clădire nereprezentând, în opinia sa, un obstacol de nedepășit, având în vedere că, la momentul respectiv, reclamantul era capabil să urce aproximativ unsprezece trepte pentru a ajunge la locul său de muncă (supra, pct. 15 *in fine*). Un plan înclinat a fost instalat ulterior (în februarie 2010) pentru facilitarea accesului, ținând seama de treapta de 17 cm care se afla la intrarea în clădire.

18. În ceea ce privește sediul judecătoriei, din strada M. Eminescu nr. 30, contrar susținerilor reclamantului, acesta era prevăzut cu o cale specială de acces pentru persoanele cu mobilitate redusă începând cu aprilie 2004, după cum reiese din procesul-verbal de recepție a lucrărilor, furnizat de instanța în cauză.

19. Făcând trimitere la scrisoarea primită din partea președintelui Baroului Neamț, Guvernul contestă faptul că reclamantul a încercat să îi solicite acestuia ajutor. În timp ce baroul avocaților putea fi contactat prin fax, telefon, poștă sau Internet, nu a fost înregistrată nicio cerere de asistență judiciară sau petiție eventuală din partea reclamantului care să denunțe imposibilitatea de a lua legătura cu baroul avocaților nici la momentul faptelor, nici apoi.

20. De asemenea, Guvernul contestă versiunea reclamantului cu privire la fapte și prezentată supra, pct. 8. Conform informațiilor transmise de respectiva comisie de expertiză, la momentul faptelor, clădirea acesteia era echipată cu o rampă de acces, precum și cu o bară de susținere, fiind astfel accesibilă oricărei persoane cu handicap. La 3 mai 2004, reclamantul s-a deplasat la comisia de expertiză, însoțit de soția sa, și nu a solicitat ajutor pentru a intra în clădire.

21. În noiembrie 2004, în urma unei noi examinări a stării sale de sănătate, după cum prevede legea pentru persoanele care primesc pensii de invaliditate, reclamantul a făcut obiectul unei decizii prin care i se constata invaliditatea „de gradul I” și i s-a acordat dreptul de a beneficia de

un asistent personal. În temeiul legislației în vigoare, putând opta fie pentru un asistent, fie pentru o indemnizație lunară cu acest titlu, reclamantul a ales cea de-a doua soluție. Valoarea acestei indemnizații este prevăzută de lege și, de atunci, i-a fost virată periodic în contul său curent, în plus față de valoarea pensiei sale de invaliditate.

22. Reclamantul are acces la poștă și la serviciile publice poștale. Oficiul poștal nr. 4, situat în cartierul Dărmănești în care locuia, nu a necesitat, nici în 2004, nici ulterior, amenajări speciale pentru a facilita accesul persoanelor cu mobilitate redusă, pentru că nu existau nici atunci, nici acum, scări la intrarea în clădire.

23. După cum reiese din informațiile transmise de Primăria Piatra Neamț, reclamantul nu a solicitat niciodată să participe la activitățile de recreere și de readaptare organizate de această primărie în colaborare cu o fundație ale cărei activități aveau scopul de a ajuta persoanele cu dizabilități.

III. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale și practica relevante din dreptul intern și internațional

1. Textele relevante ale Consiliului European

24. Recomandarea nr. R (92) 6 a Comitetului Miniștrilor din 9 aprilie 1992 referitoare la o politică coerentă pentru persoanele cu handicap le cere statelor membre ale Consiliului European, în special, să „garanteze dreptul persoanei cu handicap la o viață autonomă și la integrarea în societate, și [să] recunoască datoria societății de a asigura acest drept” în scopul de a le acorda persoanelor cu handicap o „egalitate a șanselor” reală în raport cu celelalte persoane. Acțiunea puterilor publice trebuie să vizeze, printre altele, să le permită persoanelor cu handicap să „dețină o cât mai mare mobilitate posibilă, permițându-li-se de a avea în mod special acces la clădiri și la mijloace de transport” și să „joace în cadrul societății un rol complet și să participe la activitățile economice, sociale, de recreere și culturale”. Pe de altă parte, Recomandarea 1185 (1992), adoptată la 7 mai 1992 de Adunarea Parlamentară a Consiliului European, privind Politicile de readaptare pentru persoanele cu dizabilități, subliniază, în special, faptul că „societățile noastre au datoria de a-și adapta normele la nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități pentru a le garanta o viață autonomă”.

În acest sens, guvernele și autoritățile competente trebuie să „caute și să încurajeze o participare efectivă și activă a persoanelor cu dizabilități la viața [...] comunitară și socială” și, în acest sens, să asigure, printre altele, „eliminarea frontierelor arhitecturale”.

25. Activitățile relevante ale Consiliului European cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități și datoria statelor de a asigura egalitatea șanselor în raport cu celelalte persoane se rezumă în mod exhaustiv în cauzele *Mólka împotriva Poloniei* (dec.), nr. 56550/00, CtEDO 2006-IV, și *Zehnalová și Zehnal împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 38621/97, CtEDO 2002-V.

2. Dreptul intern relevant

a) Dispozițiile referitoare la protecția specială a persoanelor cu handicap

26. La momentul faptelor, protecția specială a persoanelor cu handicap era reglementată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/1999 din 29 iunie 1999, intrată în vigoare la 1 iulie 1999, aprobată prin Legea nr. 519 din 12 iulie 2002, modificată și completată ulterior în special prin Legea nr. 343/2004 din 12 iulie 2004.³ Se face referire și la Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, la Legea nr. 343/2004 din 12 iulie 2004. De asemenea, se face referire la art. 16 din Constituție, privind egalitatea în drepturi și art. 50 privind protecția persoanelor cu handicap.

b) Dispozițiile referitoare la sistemul public de pensii și la celelalte prestații de asigurări sociale: Legea nr. 19/2000, art. 53 și 61.

c) Dispozițiile referitoare la dreptul de a introduce o cerere în fața instanțelor naționale

27. Conform art. 67 C. proc. civ., părțile la o procedură civilă își pot exercita drepturile personal sau prin mandatar. Conform art. 74 și 75 C. proc. pen., persoanele care nu pot face față cheltuielilor judiciare fără a primejdui propria întreținere sau a familiei lor, pot cere instanței asistență judiciară gratuită printr-un avocat desemnat de baroul avocaților. Art. 104 C. proc. civ. prevede că actele de procedură trimise prin poștă instanțelor judecătorești se socotesc

³ OUG nr. 102/1999 a fost abrogată în temeiul art. 103 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată în Monitorul Oficial nr. 1 din 3 ianuarie 2008.

îndeplinite în termen dacă au fost predate recomandat la oficiul poștal înainte de împlinirea lui.

Capete de cerere

28. Reclamantul susține că a fost discriminat în exercitarea drepturilor sale din cauza deficiențelor sale locomotorii. În special, acesta se plânge de faptul că, în lipsa unui acces special pentru persoanele cu handicap la clădirile instanțelor, a comisiei de expertiză medicală și a baroului avocaților, acesta nu a putut invoca drepturile recunoscute de legislația națională introducând o contestație împotriva deciziei prin care contractul său de muncă a fost încheiat și împotriva celor decise de comisia de expertiză și de Casa Județeană de Pensii Neamț împotriva sa.

29. Criticând absența măsurilor din partea autorităților, în vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap la clădirile destinate publicului menționate anterior, acesta denunță consecințele pe care le-au avut pentru viața sa privată și de familie decizia fostului său angajator de încetare a contractului său de muncă, decizia comisiei de expertiză care i-a refuzat dreptul la un asistent personal și cea a casei de pensii. În special, acesta pretinde că, din cauza pensiei sale mici, a trebuit să întrerupă tratamentul medical, prea scump, prescris de medici și că, fără a obține un asistent personal, a trebuit să plătească din pensia sa persoanele care acceptau să îi facă diverse servicii, de exemplu, să se ocupe de plata facturilor de gaze și apă.

30. De asemenea, acesta se plânge de dificultățile considerabile cu care se confruntă în ceea ce privește reînnoirea contactelor sale cu lumea exterioară și dezvoltarea personalității sale, dificultăți care, în opinia sa, rezultau din faptul că nu mai putea folosi mijloacele de transport în comun și nu mai putea avea acces la anumite clădiri din oraș destinate publicului, precum supermarketuri, bibliotecă, poștă, stadion, muzee, teatre și săli de expoziție din cauza lipsei accesului special pentru persoanele cu handicap. Acest lucru i-ar afecta grav integrarea în societate, l-ar afecta moral, l-ar face să resimtă un sentiment de marginalizare în societate, unde nu ar putea să își exercite drepturile garantate de convenție.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 și 3 lit. b) și c), art. 10, art. 13, art. 17 și art. 18 din

convenție, precum și art. 2 din Protocolul nr. 4 și art. 1 din Protocolul nr. 12.

31. Curtea reamintește că, fiind responsabilă cu încadrarea juridică a faptelor cauzei, nu se consideră legată de încadrarea făcută de reclamantul sau de guvern. În temeiul principiului *jura novit curia*, aceasta a examinat deja din oficiu capetele de cerere din perspectiva unui articol sau paragraf pe care părțile nu l-au invocat. Un capăt de cerere se caracterizează prin faptele pe care le denunță și nu doar prin simplele motive sau argumente de drept invocate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Guerra și alții împotriva Italiei* din 19 februarie 1998, pct. 44, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-I, și *Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22493/93, pct. 167, 1 martie 2001).

32. În speță, Curtea reține că Protocolul nr. 12 la convenție, din care reclamantul citează art. 1 referitor la interzicerea generală a discriminării, a intrat în vigoare, pentru România, la 1 noiembrie 2006, adică după introducerea cererii. În cadrul principiilor invocate supra la pct. 40, Curtea consideră că aceste capete de cerere ale reclamantului se pretează mai bine unei examinări din perspectiva art. 6 § 1 și art. 8 din convenție, care garantează dreptul de acces la o instanță, respectiv dreptul la respectarea vieții private și de familie, interpretate individual sau coroborate cu art. 14 din convenție, care interzice discriminarea în ceea ce privește exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de convenție. În plus, Curtea va examina din oficiu dacă art. 34 din convenție, interpretat individual sau coroborat cu art. 14, a fost sau nu respectat, ținând seama de imposibilitatea pretinsă în speță de reclamant de a contesta deciziile referitoare la drepturile sale cu caracter civil și de a epuiza astfel căile de recurs interne, conform art. 35 § 1 din convenție, din cauza lipsei amenajărilor care să îi permită accesul în clădirile instanțelor naționale, să ia legătura cu un avocat și să utilizeze serviciile publice de poștă.

33. În esență, reclamantul se plânge de o atingere adusă dreptului său de acces la o instanță, garantat de art. 6 § 1 din convenție, și se consideră victima unei discriminări, contrară art. 14 din convenție, în exercitarea acestui drept garantat tuturor.

34. Persoana în cauză susține că, în lipsa unei rampe de acces care să îi permită să intre în sediul comisiei medicale, al instanțelor competente și al

baroului avocaților, acesta nu și-a putut revendica drepturile recunoscute de legislația națională și nu a putut contesta deciziile luate împotriva sa de către ultimul său angajator, de către comisia de expertiză și de către Casa Județeană de Pensii Neamț. În special, acesta susține că, și prezintă fotografii în sprijinul afirmațiilor sale, a avut nevoie de ajutorul a două persoane pentru a depăși treapta de 17 cm situată la intrarea în sediul Tribunalului Neamț. În plus, acesta susține că și sediul Judecătoriai Piatra Neamț îi era inaccesibil din cauză că, pe întreaga durată legală în care putea contesta decizia referitoare la încetarea contractului său, intrarea rezervată persoanelor cu handicap era în construcție. Prin urmare, acesta nu a reușit nici să pledeze cu privire la temeinicia cauzei sale prin participare la ședințele fixate de instanță, dacă ar fi putut-o sesiza.

35. De asemenea, acesta a susținut că, în ciuda afecțiunii sale, nu a rămas inactiv și s-a deplasat în repetate rânduri la sediile instanțelor din Piatra Neamț pentru a găsi o modalitate de a contesta deciziile referitoare la drepturile sale, fără succes însă, ținând seama de obstacolele arhitecturale care îl împiedicau să intre. Acesta a telefonat Avocatului poporului pentru a denunța modul de calculare a pensiei sale de invaliditate. Pentru revendicarea drepturilor sale recunoscute de legislația națională, acesta a încercat să contacteze personal, prin telefon, diferitele autorități în cauză și, atunci când acest lucru a fost posibil, formalitățile prevăzute de lege au fost efectuate de către membrii anturajului său sau de către el însuși prin poștă. Acesta observă faptul că trotuarele și pasajele pietonale din cartierul său erau innaccesibile și că, chiar dacă se presupune că ar fi putut avea acces la oficiul poștal, acesta nu ar fi fost în măsură să inițieze proceduri judiciare având în vedere că i-a fost imposibil să ia legătura cu un avocat. De asemenea, chiar dacă procedurile puteau fi inițiate de un terț, acesta nu ar fi putut participa la ședințele de judecată, sediile instanțelor nefiind accesibile pentru el.

36. Guvernul respinge susținerile reclamantului. Guvernul evidențiază faptul că acesta din urmă nu a manifestat niciun interes real de a contesta decizia referitoare la încetarea activității sale, care a intervenit cu acordul părților și la inițiativa reclamantului, nici eventualele consecințe defavorabile ale deciziei în litigiu a casei de pensii din cauză că, începând cu noiembrie

2004, acestuia i-a fost acordat dreptul la o indemnizație pentru asistent.

37. În plus, Guvernul observă că, având în vedere actele medicale prezentate, este imposibilă evaluarea situației medicale a reclamantului la momentul faptelor și că, fără a nega gravitatea afecțiunii sale, trebuie să se constate că, la acel moment, persoana în cauză era capabilă să se deplaseze la diferite instituții din orașul Piatra Neamț, precum și la locul său de muncă, unde era capabil să urce în mod regulat între unsprezece și doisprezece trepte. Prin urmare, în opinia Guvernului, nu exista un obstacol de nedepășit în ceea ce privește urcarea de către persoana în cauză a singurei trepte de 17 cm care se afla la intrarea în sediul Tribunalului Neamț. De asemenea, Guvernul susține că reclamantul putea trimite contestațiile prin poștă sau putea iniția procedurile prin intermediul unui mandatar, cum făcuse cu alte ocazii. Guvernul evidențiază că, în materie civilă, legislația națională nu le impune părților să se prezinte personal în fața instanței în cursul procedurii și că, având în vedere natura litigiilor pe care reclamantul a dorit să le inițieze, asistența judiciară din partea unui avocat nu era obligatorie. În sfârșit, acesta subliniază faptul că oficiul poștal situat în cartierul reclamantului era accesibil persoanelor cu mobilitate redusă și că nimic nu îl împiedica pe reclamant să ia legătura cu baroul avocaților prin poștă sau fax.

38. Curtea reține că reclamantul se plânge de faptul că nu a putut sta în justiție pentru a contesta decizia de încetare a activității sale profesionale și nici pe cele prin care, pe de o parte, i s-a acordat pensia și, pe de altă parte, i-a fost refuzat dreptul la un asistent personal care să îl ajute cu sarcinile zilnice. Este vorba aici, bineînțeles, de contestațiile care aveau implicații directe asupra drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, în sensul art. 6 § 1 din convenție, care este astfel aplicabil. Curtea a afirmat deja că această dispoziție garantează reclamanților dreptul efectiv de acces la instanțe pentru astfel de contestații. De asemenea, aceasta a declarat că un obstacol de fapt poate încălca convenția în același fel în care o poate face un obstacol juridic (*Golder împotriva Regatului Unit*, 21 februarie 1975, pct. 26, seria A nr. 18).

39. Imposibilitatea pretinsă, în speță, pentru reclamant, de a sta în justiție din cauza lipsei unui acces special la sediile instanțelor interne pentru

persoanele cu mobilitate redusă poate fi considerat un astfel de obstacol de fapt care să se opună dreptului de acces la o instanță în absența unor mijloace alternative care să compenseze acest lucru. În fapt, dacă art. 6 § 1 garantează reclamantilor dreptul efectiv de acces la o instanță pentru decizii referitoare la drepturile și obligațiile cu caracter civil, statul trebuie să aleagă mijloacele care să fie folosite în acest scop. Cu toate acestea, în timp ce statele contractante se bucură, în domeniu, de o anumită marjă de apreciere, Curtea trebuie să se pronunțe în ultimă instanță cu privire la respectarea cerințelor convenției [*Airey împotriva Irlandei*, 9 octombrie 1979, pct. 26, seria A nr. 32; *Z. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 29392/95, pct. 91-93, CtEDO 2001-V; *Anakomba Yula împotriva Belgiei*, nr. 45413/07, pct. 31, CtEDO 2009 (fragmente)]. O limitare a accesului la o instanță nu poate restrânge accesul liber pentru un justițiabil astfel încât dreptul său de acces la o instanță să fie afectat în însăși esența sa. Aceasta nu este conformă art. 6 § 1 decât dacă vizează un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat (*Bellet împotriva Franței*, 4 decembrie 1995, pct. 31, seria A nr. 333-B).

40. Și art. 34 din convenție poate intra în cauză dacă se dovedește că reclamantul nu a putut epuiza căile de recurs interne, conform art. 35 § 1 din convenție, și nici consulta un avocat care să îl ajute să își pregătească apărarea în fața instanțelor naționale, și nici comunica liber cu Curtea, din cauza lipsei unor amenajări speciale care să le permită persoanelor cu mobilitate redusă să folosească serviciile publice de poștă. În această privință, Curtea reamintește că îndeplinirea unui angajament asumat în temeiul convenției impune uneori măsuri pozitive din partea statului și că, într-un astfel de caz, acesta nu trebuie să se limiteze la a rămâne pasiv [*Marckx*, citată anterior, pct. 31, și *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei* (art. 50), 10 martie 1972, pct. 22, seria A nr. 14]. Statele pot lua astfel de măsuri în temeiul art. 34 care, instituind dreptul de recurs individual, reprezintă unul dintre pilonii esențiali ai eficacității sistemului convenției [*Loizidou împotriva Turciei* (excepții preliminare), 23 martie 1995 pct. 70, seria A nr. 310, și *Mamatkoulov și Askarov împotriva Turciei* (MC), nr. 46827/99 și 46951/99, pct. 100 și 122, CtEDO 2005-I].

41. În speță, trebuie să se constate că părțile au opinii diferite în ceea ce privește posibilitatea, pentru reclamant, la momentul faptelor, de a avea acces la sediile instanțelor naționale, baroului avocaților și al comisiei medicale. Din motivele prezentate mai jos, Curtea nu consideră necesar să accepte vreuna dintre versiunile faptelor. După exemplul Guvernului, aceasta evidențiază că dispozițiile naționale în vigoare la momentul respectiv permiteau oricărei persoane care se considera vătămată de o decizie a autorităților administrative sau a entităților de drept privat să sesizeze instanțele prin poștă pentru contestarea acesteia. Această posibilitate nu este supusă niciunei condiții sau restricții în ceea ce privește persoanele cu handicap. Dacă reclamantul a recunoscut că a folosit de mai multe ori serviciile publice de poștă din orașul său de domiciliu pentru a trimite cereri diferitelor autorități sau entități de drept privat, acesta nu a prezentat niciun argument convingător care să justifice lipsa sa de acțiune în a sesiza prin poștă instanțele sau entitățile administrative cu o eventuală contestare a deciziilor în litigiu.

42. În plus, Curtea reține că reclamantul putea, în temeiul legislației naționale, introduce o contestație în instanță sau un recurs administrativ prin intermediul unui mandatar, inclusiv un membru al familiei sale. Persoana în cauză recunoaște că a inițiat proceduri în repetate rânduri și că a îndeplinit formalități impuse de autoritățile naționale prin intermediul membrilor familiei sale sau prin persoane din anturajul său, dar nu prezintă niciun argument care să justifice lipsa de acțiune similară în ceea ce privește deciziile în litigiu. Aceste circumstanțe pun sub semnul întrebării dorința sa reală de a le contesta.

43. De asemenea, Curtea observă că, având în vedere natura procedurilor pe care reclamantul dorea să le inițieze la nivel național, asistența unui avocat nu era o condiție pentru a iniția sau a asigura buna desfășurare a acestora până la obținerea unei decizii definitive. În plus, modul extrem de clar și coerent în care reclamantul, fără a apela la serviciile unui avocat, și-a formulat capetele de cerere în fața Curții, a prezentat faptele cererii sale și a răspuns în scris tuturor cererilor Curții din 19 august 2004, data introducerii cererii, din 21 decembrie 2009, data de la care, în urma unei cereri din partea Curții, a fost reprezentat de un avocat, pune sub semnul

îndoii relevanța argumentului său confirm căruia acesta nu a putut iniția proceduri judiciare fără a beneficia de asistența unui avocat. În esență, este vorba de prezentarea în fața instanțelor naționale a acelorași fapte și capete de cerere prezentate în fața Curții. De asemenea, Curtea evidențiază că persoana în cauză putea și să contacteze baroul avocaților prin poștă sau fax și că, în orice caz, dacă acesta a introdus o acțiune în instanță fără a beneficia de asistență din partea unui avocat, ar fi putut solicita instanței competente, pentru a examina această acțiune, să beneficieze de asistență gratuită din partea unui avocat care să-i acorde asistență sau care să îi apere drepturile în cursul procedurilor naționale (supra, pct. 35).

44. În sfârșit, în măsura în care reclamantul petinde că nu avea acces la oficiul poștal, Curtea evidențiază faptul că clădirea situată în cartierul în care acesta locuia și în care se afla oficiul poștal nu necesita amenajări pentru a putea fi accesibilă persoanelor cu deficiențe locomotorii, conform elementelor prezentate de Guvern. În orice caz, accesul reclamantului la respectivul oficiu poștal nu era indispensabil pentru a trimite o scrisoare. De asemenea, Curtea nu poate ignora faptul că reclamantul a folosit aceste servicii în repetate rânduri la date apropiate de încheierea termenelor prevăzute de legislație pentru depunerea unei contestații a deciziilor în litigiu. În special, Curtea reține că reclamantul a putut trimite, în august 2004, adică la scurt timp de la încheierea termenelor stabilite de lege pentru contestarea deciziilor naționale în litigiu, scrisoarea prin care a sesizat Curtea cu o cerere în temeiul art. 34 din convenție și observă că, ulterior, acesta a comunicat periodic cu Curtea prin poștă.

45. În lumina acestor elemente, Curtea a concluzionat că nici dreptul de acces la o instanță, nici dreptul de recurs individual garantat de art. 34 din convenție nu au fost încălcate de obstacole de nedepășit care să îl fi împiedicat pe reclamant să stea în justiție pentru a contesta deciziile naționale privind drepturile sale civile, a introduce o cerere și comunica liber cu Curtea. Curtea nu evidențiază, printre circumstanțele deosebite ale cauzei, niciun tratament discriminatoriu față de reclamant din partea autorităților din Piatra Neamț sau din partea autorităților naționale.

46. Reiese că aceste capete de cerere sunt vădit nefondate și trebuie respinse în sensul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

47. Reclamantul pretinde o discriminare contrară art. 14 din convenție, citat anterior, în ceea ce privește exercitarea dreptului la respectarea vieții sale private, din cauza stării sale fizice.

48. În primul rând, persoana în cauză pretinde că situația sa nu a fost examinată corespunzător de comisia însărcinată cu expertiza persoanelor cu handicap astfel încât respectiva autoritate să se pronunțe în deplină cunoștință de cauză, cu privire la drepturile sale prevăzute de legislația națională, printre care, în special, dreptul de a beneficia de ajutorul unui asistent cu activitățile zilnice, de tratament medical și de un program de readaptare și integrare socială corespunzător situației sale speciale. De asemenea, acesta se plânge de consecințele asupra vieții sale private pe care le-a avut decizia fostului său angajator de a-i încheia contractul de muncă, cea a comisiei de expertiză prin care i-a fost refuzat dreptul la un asistent personal și cea a casei de pensii, decizii despre care afirmă că nu le-a putut contesta din cauza lipsei unei căi de acces în clădirile autorităților și instanțelor naționale în cauză. De asemenea, reclamantul pretinde că statul nu a luat măsuri de amenajare a accesului persoanelor cu mobilitate redusă, așa cum era acesta, în clădirile din oraș destinate publicului, precum supermarketuri, bibliotecă, poștă, stadion, muzee, teatre și săli de expoziție, precum și la mijloacele de transport în comun. Reclamantul susține că acesta îi afectează grav integrarea în societate și îi creează dificultăți majore pentru reluarea contactelor cu lumea exterioară și dezvoltarea personalității sale.

49. Guvernul consideră că art. 8 din convenție nu se aplică faptelor speței și că cererea se aseamănă cu o veritabilă *actio popularis*, având în vedere numărul considerabil de clădiri enumerate de reclamant. Pe de altă parte, acesta subliniază faptul că persoana în cauză a omis să aducă capetele de cerere la cunoștința autorităților naționale și le-a prezentat direct Curții. Acesta susține că reclamantul putea contesta decizia referitoare la încetarea activității sale profesionale în fața Tribunalului Neamț și că putea ataca și decizia din 28 iunie 2004 a casei de pensii în termen de patruzeci și cinci de zile de la data la care i-a fost notificată; în ceea ce privește decizia comisiei de expertiză, persoana în cauză a omis să o conteste în fața comisiei superioare de expertiză medicală. În plus, Guvernul precizează că atât Constituția, cât și legile naționale consacră

principiul egalității drepturilor între persoane și interzic orice formă de discriminare.

50. Punând sub semnul întrebării dorința reală a reclamantului de a contesta deciziile în litigiu, Guvernul subliniază că, de fiecare dată când persoana în cauză a adresat o cerere autorităților, acestea au reacționat prompt și că niciunul dintre elementele pretinse de domnul Farcaș în fața Curții nu a făcut obiectul unei petiții sau contestații la nivel național.

51. În sfârșit, Guvernul consideră că autoritățile naționale au dat dovadă de grijă constantă în materie de drepturi ale persoanelor cu handicap, de a îmbunătăți protecția specială implementată.

52. Reclamantul contestă argumentele Guvernului invocând, pe de o parte, consecințele directe și imediate pe care deciziile în litigiu le-au avut asupra vieții sale private, care, în opinia sa, fac art. 8 citat anterior aplicabil. Pe de altă parte, acesta susține că i-a fost imposibil să aibă acces în sediile instanțelor și ale autorităților competente pentru a introduce eventuale contestații împotriva deciziilor în litigiu sau pentru a participa la procedurile naționale, circumstanțe care, în opinia sa, au făcut ineficiente căile de recurs indicate de Guvern. Acesta subliniază că, în ciuda deficiențelor sale fizice, nu a rămas inactiv: acesta s-a deplasat în repetate rânduri la sediile instanțelor din Piatra Neamț pentru a găsi o modalitate de contestare a deciziilor referitoare la drepturile sale fără a reuși totuși, obstacolele arhitecturale rămânând aceleași mai multe luni; în plus, acesta a telefonat Avocatului poporului pentru a se plânge de modul în care pensia sa de invaliditate a fost calculată și a încercat, fără succes, să ia legătura, telefonic, cu diversele instituții în cauză.

53. Curtea evidențiază că acest capăt de cerere presupune două secțiuni distincte, deși în aparență strâns legate. Prima vizează deciziile pronunțate de ultimul angajator al reclamantului și de diferitele autorități administrative la adresa sa, consecințele acestora asupra vieții private a persoanei în cauză și imposibilitatea, pentru reclamant, de a le contesta din cauza obstacolelor arhitecturale care nu i-au permis accesul în sediile autorităților și instanțelor competente. Cea de-a doua secțiune vizează pretinsa neluare de către autorități a unor măsuri pozitive care să permită accesul persoanei în cauză la anumite clădiri publice și circulația în oraș.

54. În ceea ce privește prima secțiune, Curtea nu exclude, în circumstanțele speței și având în vedere, în special, consecințele deciziilor în litigiu asupra vieții zilnice a reclamantului, aplicarea art. 8. Totuși, Curtea nu consideră necesar să se pronunțe cu privire la aplicabilitatea acestei dispoziții – interpretată individual sau coroborată cu art. 14 – având în vedere că această parte a cererii este inadmisibilă din motivele indicate mai jos.

55. Curtea reamintește că statele nu sunt obligate să răspundă de acțiunile lor în fața unui organism internațional înainte de a avea posibilitatea de a remedia situația în ordinea lor juridică internă, finalitatea art. 35 § 1 din convenție fiind de a le acorda statelor contractante ocazia de a preveni sau remedia pretensele alegații care li se aduc înainte ca aceste alegații să fie supuse organelor convenției (a se vedea, de exemplu, *Hentrich împotriva Franței*, 22 septembrie 1994, pct. 33, seria A nr. 296-A și *Remli împotriva Franței*, 23 aprilie 1996, pct. 33, *Culegere* 1996-II). Această regulă se bazează pe ipoteza, care face obiectul art. 13 din convenție – cu care prezintă strânse afinități – că ordinea internă oferă o cale de recurs efectivă împotriva încălcărilor pretinse. Astfel, aceasta reprezintă un aspect important al principiului conform căruia mecanismul de apărare instituit de convenție are un caracter subsidiar în raport cu sistemele naționale de garantare a drepturilor omului [a se vedea, printre multe altele mai sus, *Handyside împotriva Regatului Unit*, 7 decembrie 1976, pct. 48, seria A nr. 24, *Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 74, CtEDO 1999-V, *Kudla împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 152, CtEDO 2000-XI, *Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.), nr. 57984/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00, 68563/01 și 60226/00, CtEDO 2002-IX]. Astfel, capătul de cerere cu care se dorește să se sesizeze Curtea trebuie ridicat, în primul rând, cel puțin pe fond, în forma și termenele stabilite de dreptul intern, în fața instanțelor naționale corespunzătoare (*Cardot împotriva Franței*, 19 martie 1991, pct. 34, seria A nr. 200).

56. În speță, reclamantul nu pretinde că respectivele căi de recurs indicate de Guvern supra, pct. 58, nu ofereau perspective rezonabile de reușită sau că ar fi fost, în fapt, epuizate. Argumentele sale vizează, în esență, imposibilitatea

materială în care s-a aflat de a avea acces la acestea din cauza obstacolelor arhitecturale care l-au împiedicat să depună cereri sau să participe la procedura în fața instanțelor și autorităților în cauză. În temeiul art. 6 § 1, Curtea a constatat că nu existaseră obstacole de nedepășit care să împiedice persoana în cauză să conteste deciziile referitoare la drepturile sale cu caracter civil și care i-ar fi încălcat astfel accesul la instanță. Curtea nu identifică niciun element care să conducă la o concluzie diferită în temeiul art. 8.

57. Bineînțeles, astfel cum Curtea a reamintit în repetate rânduri, art. 35 § 1 trebuie să se aplice cu o anumită flexibilitate și fără un formalism excesiv. Această regulă nu se aplică automat și nu are un caracter absolut; pentru verificarea respectării sale, trebuie să se țină seama de circumstanțele cauzei (*Kornakovs împotriva Letoniei*, nr. 61005/00, pct. 143, 15 iunie 2006). Ținând seama în mod realist de recursurile prevăzute în teorie în sistemul juridic al părții contractante în cauză, dar și de toate circumstanțele speței, inclusiv situația personală a reclamantului, Curtea consideră că nu se poate considera că acesta din urmă a făcut tot ce se putea aștepta în mod rezonabil din partea sa pentru epuizarea căilor de recurs interne. Simplul fapt că acesta a telefonat Avocatului Poporului nu poate fi considerat un demers suficient în temeiul art. 35 § 1 din convenție, ținând seama de existența căilor de recurs cu o bază juridică clară în dreptul intern și prin intermediul cărora persoana în cauză avea, în mod cert, posibilitatea de a invoca în fața organelor naționale competente, cel puțin pe fond, capetele de cerere formulate ulterior în fața Curții.

58. Rezultă că această parte a cererii trebuie respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în conformitate cu art. 35 § 1 și 4 din convenție.

59. În ceea ce privește cea de-a doua secțiune, Curtea reamintește că art. 8 din convenție nu se poate aplica ca regulă generală și de fiecare dată când viața cotidiană a unei persoane care pretinde o lipsă de acces la clădirile publice este în cauză, ci doar în cazul în care o astfel de lipsă de acces o împiedică să își ducă viața astfel încât dreptul său la dezvoltare personală și dreptul său de a stabili și întreține relații cu alte ființe umane și lumea exterioară sunt compromise. Într-un astfel de caz, o obligație pozitivă din partea statului poate fi stabilită pentru a asigura accesul la instituțiile menționate [*Mólka* (dec.), citată anterior, și

Zehnalová și Zehnal (dec.), citată anterior]. În speță, având în vedere caracterul general al alegațiilor reclamantului, îndoiala persistă în ceea ce privește utilizarea zilnică a acestor instituții de către reclamant și în ceea ce privește existența unei legături directe între măsurile impuse statului și viața privată a persoanei în cauză.

60. În plus, Curtea observă că autoritățile naționale nu au fost inactive și că situația în orașul în care locuia reclamantul s-a îmbunătățit treptat în ultimii ani în urma noilor obligații care le-au revenit autorităților în temeiul legislației naționale adoptate în perioada considerată (supra, pct. 27-29). Dispozitivul implementat la nivel național nu include nicio condiție care să împiedice sau restrângă participarea persoanelor cu deficiențe locomotorii la viața socială, economică sau culturală a țării, ci, din contră, acesta încearcă să elimine eventualele obstacole pe care aceste persoane le pot întâlni în încercările lor de a stabili contacte cu lumea exterioară, creând drepturi specifice și impunând diferiților actori ai vieții publice obligații pentru a facilita accesul acestor persoane în diferitele clădiri destinate publicului și integrarea lor în societate.

61. În sfârșit, fără a subestima dificultățile cu care reclamantul se poate confrunta zilnic în demersurile pe care le întreprinde pentru a stabili și dezvolta contacte cu lumea exterioară, Curtea consideră important și faptul că, din noiembrie 2004, adică la puțin timp de la data introducerii cererii în fața sa, reclamantului i s-a recunoscut dreptul de a beneficia de un asistent personal în urma reexaminării situației sale și că, de atunci, acesta primește în mod regulat o indemnizație cu acest titlu.

62. Având în vedere toate aceste considerații, Curtea consideră că acest capăt de cerere al reclamantului bazat pe art. 8 din convenție este incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile acesteia în sensul art. 35 § 3. Rezultă că art. 14 nu poate fi lut în considerare [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Botta împotriva Italiei*, 24 februarie 1998, pct. 39, *Culegere* 1998-I, și *Zehnalová și Zehnal* (dec.), citată anterior] și că această parte a cererii trebuie respinsă conform art. 35 § 4.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Curtea,
în unanimitate,

Declară cererea inadmisibilă.